

İmtihan

Bu Dünya, Bir İmtihan Yurdudur

İnsanın dünyada bulunmasının asıl gayesi kulluktur. Kulluğun hangi seviyede olduğunun tespiti de imtihanla mümkündür. Bu yüzden insanın dünyada bulunmasının bir hikmeti de imtihandır. Allah insanı çeşitli şeylerle imtihan eder. Bu bazen açlık, bazen korku, bazen mal, can ve ürünlerden eksiltmek , bazen de ihsanda bulunmak, mal ve evlat vermek şeklinde olur. Kısacası hem bela ve musibetler hem de iyilik ve güzellikler bizler için bir imtihan vesilesidir. Demek ki nerede, ne zaman, ne ile imtihan olacağımız belli değildir. Bu belirsizlik, insanın her an her şey ile imtihan olabileceği düşüncesiyle hareket etmesini, bu noktada şuurunu uyanık tutmasını sağlar.

Dünya İmtihanını Kazanmak Zorundayız

Evet dünyaya Allah'ın geçici bir memuru sıfatıyla gönderilen her insanın burada bir misafir ve fani olduğu ve mahiyetinin ebedi bir hayata yönelik bulunduğu katiiyen tahakkuk etmiştir. Zira kimse ölmeyi istemez. İşte en mühim arzumuz olan bu ölmeme, ebedî kalma duamızı Rabbimiz kabul buyurmuş ve bizim için Cennet'i yaratmıştır.

Ancak Allah, oraya lâayık edep ve hayâyı burada talim etmek gerektiğinden bizleri imtihana tabi tutmuştur. İmtihan da öyle bir imtihandır ki meşakkatsizdir, sorusu belli, zamanı belli, neticesi bellidir. Mesela, abdest alıp namaz kılmak, bir tarih kitabını ezberleyip imtihana girmeden daha mı zordur? Senede bir ay oruç tutmak, cebirden, geometriden daha mı zordur? Hırsızlık yapmamak zor bir şey midir? Ölçü ve tartıda hile yapmamak bir biyoloji kitabını ezberleyip imtihana girmek kadar zor mudur? Altmış senelik bir hayat için gece gündüz çalışıp gayret gösteren insanı, dünyevi fitne ve imtihanlardan çok daha kolay olan bir imtihanı kazanmak için gayretten alıkoyan hangi geçerli ve mantıklı bir mazeret gösterilebilir?

Elbette hiçbir geçerli mazeret gösterilemez. O yüzden mü'min, dünya hayatı içinde her an imtihan olduğunun şuurunda olmalı.

Dünyadaki bu imtihan kuralı herkes için geçerlidir. İnsanın imtihana tâbi tutulması Allah'ın bir âdetidir. Kur'ân, insanın imandaki samimiyetini denemek için hayır ve şerr ile imtihan olunduğunu haber veriyor. İnsan, hayatın geçici güzellikleriyle de sınava çekilir. Mal ve evlat insan için bir fitnedir, deneme aracıdır. Bol rızık ve verilen nimetler, birer fitne/imtihan olduğu gibi, başa gelen üzüntü ve kaderler, belâ ve musibetler de birer imtihandır.

Musibetler Olmasaydı Faydalı Şeylerin Kıymetini Bilemezdik

Dünya aslında karanlık bir oda gibidir. İyi ile kötü, hayır ile şer gibi zıtlıkların olması ile Allah'ın sonu olmayan ve eşsiz güzelliklerini algılama boyutundayız. Yoksa bu

dünyada sadece güzellikler olsaydı, o zaman onlara güzel demek de söz konusu olmazdı. Etrafımızda kol gezen fenalıklar, musibetler aslında bizim karanlık odamızı şekillendirir. Onlardan edindiğimiz tecrübelerle de güzelliğin, hayrın ve faydalı şeylerin kıymetini takdir edebiliriz.

Dünya gibi bir memlekette zıtlıkların iç içe girmesiyle gerçekleri tanıma ve isimlendirebilme imkânı doğmuştur. Karanlık olmasa aydınlığın dereceleri, soğuk olmasa sıcaklığın dereceleri, çirkinlik olmasa da güzelliğin dereceleri gizli kaldığı gibi, dünya gibi bir memleket olmasaydı, herkes cennette halk edilseydi (yaratılsaydı), o zaman da cenneti isimlendirmek olmazdı ve oradaki eşsiz icraat bir anlam ifade etmezdi. Rabbimiz bizi elbette imtihan edecektir. Bize düşen her türlü imtihana karşı hazırlıklı olmamızdır.

Her İmtihan Bir Rahmettir

Bizim mânevî yönümüzü oluşturan cihazlarımız, günâhlarla, gafletlerle, belki de bizleri günaha götürecek davranışlarla kronik hastalıklara uğramışlardır. Onların tedavisinin yapılması için gerekli titizliği her zaman midemize gösterdiğimiz gibi gösteremeyiz. Bu gibi durumlarda ise, işte tabiplerin tabibi, doktorların doktoru devreye girer, bizim adımıza bizim hakkımızda ebedî güzelliklerin ortaya çıkmasına vesile olacak açıktan ameliyata başlar.

İşte bu ameliyatın şeklini, süresini ve kullanılacak malzemeleri de O hakiki doktor olan Allah karar verir. Doktora isyan etmeyip itimat eden bizlerin, Allah'a itimat etmemesi mümkün olmadığına göre hastalıklarla, musibetlere, türlü türlü imtihanlarla tedavi olan ve ebedî âlemde sürekli kullanacağımız o cihazlarımızın getireceği ve belki de getirdiği güzellikler adedince Allah'a şükranlarımızı ve ibadetlerimizi arz etmemiz gerekmez mi?

İnsan bu dünyaya sadece hayatını güzelce yaşamak, mide gibi lezzet isteyen diğer cismani organlarının lezzetlerini takip etmek için değil, bunlarla birlikte kendisine verilen nefsin terbiye ederek hayvanlarla bir farkının olduğunu ortaya koymak için gelmiştir. Yoksa sermayece ve kendinden beklenen vazifece hayvandan kat kat üstün olan şu insan, çok aldanmış bir şekilde, bâkî âlemde kullanacağı cihazlarını donanmak için geldiği şu fânî dünyadan hayvan bile olamadan çekip gidecektir.

İşte bu keyfiyetteki insanın kendinden beklenen fonksiyonlarını sergilemesi ve potansiyelinde bulunan kabiliyetlerini inkişaf ettirerek ebedî performansını ortaya çıkarması için zıtlıkların cirit attığı bir atmosfer olan şu dünyada bir elekten geçmesi ve sürekli de cennete ya da cehenneme ehil olma keyfiyetinin şekillenmesi için bir ortam kendine sunulmuştur. Artık tercih kendi eline bırakılmıştır.

Başımıza Gelen Her Musibet Nasıl Bizim İçin Hayır Olabilir?

İnsanın başına gelen olayları, iradesi dışında meydana gelen olaylar ve iradesine bağlı meydana gelen olaylar diye ikiye ayırmak gerekir.

İnsanın iradesi dışında başına ne gelmişse o tamamen güzeldir, hayırdır. Çünkü o insan için, Allah âdildir, güzeldir. Kendi dileği dışında olduğu için de Allah, onun hakkında hep güzellik ve hayır murat edecektir. O hâlde burada güzel olmayan bir şık yoktur. Ama görünür çirkinlikler olabilir, bu da zaten imtihan dünyasının bir gereğidir. Biraz sabır etse, onun da güzel ve hayır olduğu görülecektir.

Söz konusu olay insanın iradesi ile yaratılmış ve bu sadece kendini ilgilendiren bir hususta iki şekilde olabilir: Ya, hayırlı bir iş ve amel meydana gelmiştir, insanın tercihine bağlı olarak. Bunu yaratan da Allah'tır. O hâlde bu güzel yaratılış, insanın istediği ve razı olduğu bir yaratılıştır. Güzel'den güzel gelmiştir. Ya da fena ve günâh gibi bir fiil meydana gelmişse, bunu da yaratan Allah'tır. Bu sefer Güzel'den güzel gelmemiştir. Ama bu fena şeyin olmasını isteyen, insanın iradesi olduğu ve Allah'ın da insana bir hak verip dünyada iken hayrı da istese, şerri de istese onu yaratacağını belirterek, neticelerine de katlanması şikkini sunmuştur. O hâlde burada şerri bizâtihi takip eden ve isteyen insan olduğu için, şerre sebep olan insandır, ama Allah da yaratmanın tek sahibi olduğu için o fena neticeyi yaratmıştır. O hâlde burada insan, şerrin gelişini kendine vermek zorundadır. Dolayısıyla Güzel'den şer gelmemiştir. Güzel'den şer yaratılması istenmiş, O da imtihan gereği şerri yaratmıştır.

Yani bu durumda sırf Allah'ın iradesi ile bu şer gelmediğinden dolayı, şerrin muhatabı da o insandır. Allah eğer kulunun hayırlı amellerini yaratır ve şerli taleplerini yaratmazsa o zaman da bu dünya imtihan olmaktan çıkar.

Bu dünyanın hamuru, zararlı olan şeylerin, faydalı olanlara katılarak, şerlerin hayırların içine atılarak, güzelliklerin de çirkinliklerle kılıflanarak kudret eli tarafından karılmıştır. Böylece insandan bu zıtlıklar içinde mükemmeli ve doğruyu arayıp bularak, onda karar kılması istenmektedir.